

chovaných radnických pramenů jsou knihy kontraktní či pozemkové, a právě ony se staly základem pro výzkum Júlie Bubňákové a Jakuba Kabourka na poli radnického obchodu s nemovitostmi. Z osmnáctého století je k dispozici též několik desítek zapsaných závětí, jež Kristýně Mašlové a Michaele Martinovské umožnily zaměřit se na radnickou testamentární praxi. Velmi komplikovanou otázkou se nakonec ukázalo pátrání po radnických raně novověkých osobnostech, jelikož drobné osobní a rodinné pozůstalosti v archivních fondech nabídl jen marginálně a po skutečně výrazných jedincích pátraly Klára Soukupová a Kateřina Ledvinová marně. O poznání lépe na tom byly Michaela Kalinová a Adéla Fojtíková se zadaným tématem o dějinách radnického školství, i když látku pro jejich referát bylo nutno skládat po pověstných střípcích. Možná již od středověku fungoval v Radnicích špitál, byť detailnější informace o něm i o sirotcích a lokálních podobách milosrdenství získali Tomáš Glazer a Tereza Doubková až od 18. století. Čistě záležitostí onoho věku pak bylo mariánské náboženské bratrstvo, mající podle všeho souvislost s mariánskou kaplí na radnické Kalvárii, jak o tom uvažovali Daniel Kunášek a Veronika Šmerdová. Velký požár města roku 1849 se společně s pojednáním o dřívějším krocení nekontrolovaného ohně stal námětem pro Romana Benceho.

Studentské výkony byly – jak se dalo očekávat – dost nevyrovnané, přesto snad i jejich písemná verze bude po příslušné redakci a lektorských zásadách přínosem pro regionální bádání. Veškeré konferenční příspěvky by se měly stát kolektivní knižní monografií v první třetině roku 2021.

Jan Kilián

J. A. K. Komenský v kulturách vzpomínání. Galerie Věda a umění, Akademie věd ČR, Národní třída 3, Praha 1 (8. 9.–21. 10. 2020).

Mimořádná výstava s mimořádnou smůlou. Tak se dá výstižně nazvat výstava ve výstavním sále prezidia Akademie věd ČR, jejíž vernisáže jsem se ještě stihl zúčastnit. Vůbec, letošní oslavy spojené s připomínkou 350. výročí úmrtí Jana Komenského 15. listopadu 1670 v Amsterdamu se nevydařily. Sotva se stihly otevřít jubilejní výstavy v Naardenu a Římě (kde i pisatel těchto řádků přišel se svou troškou do mlýna), ale další doprovodné akce, konference, symposia a nespočetné listopadové přednášky (a nejen ve zmíněných městech) se bohužel nekonaly, či byly odloženy. Ale vraťme se k meritu této recenze, tedy ke zhodnocení výstavy Komenský v kulturách vzpomínání. Ostatně, již nadřazený titul zmíněné výstavy J. A. K. vtipně vystihuje autorský záměr – čili JAK na Komenského nazíraly minulé časy, a to nejen v ideologických a politických proměnách českých historických peripetií, ale také ve výtvarném a uměleckém ztvárnění Komenského osudu a díla.

Nejprve však trochu faktografie. I když na výstavě participovala řada institucí, muzeí, knihoven a galerií, lví podíl na ní (bohužel s minimální návštěvníckou odezvou – viz výše) patří dvojici Vladimír Urbánek a Lenka Rezníková. Druhá uvedená vytvořila pozoruhodnou koncepci. Oba tyto komeniologové střední a mladší generace napsali i textové podklady, a to společně s Lukášem Havelkou, Helenou Kovářovou a Kateřinou Horníčkovou. Výčet dalších osob, podílejících se na expozici, je ovšem mnohem delší, zmiňme alespoň výtvarně zdařilou, a přehlednou prezentaci (kurátorka Johana Studničková, architekt Libor Křišťůfek a grafik Milan Křišťůfek). Perfektně byla zvládnuta také anglická mutace českých originálů.

Těžko může recenzent čtenáři slovem představit obrazové bohatství výstavy, vždyť bez výtvarné složky by vysvětlující dopad sebelépe čtivě a moderně napsaných doprovodných textů vyšel naprázdno. Úvodní sekce výstavy s označením Paměť byla věnována fenoménu, který doprovází všechny významné osobnosti (pochopitelně tedy i Komenského), jež se postupně staly součástí českého národního pantheonu. Vždyť právě na prezentaci Komenského díla a jeho odkazu se názorně projevovaly proměny dobového paradigmatu i ideologických klíše od dob národního obrození po první republiku i agitační zkreslování za socialismu, zvláště v padesátých letech. Zajímavý soubor představovala na výstavě unikátní kolekce různých trojrozměrných devocionálií a memorabilií, stejně jako vlasteneckých barvotisků a pohlednic. Precizně byl zpracován další oddíl s názvem Portréty, shrnující reprodukce historických vyobrazení Komenského, ale i romantické obrázky, malby, kresby, mnohdy prezentované i v originále (jako např. karton Mikoláše Alše pro sgrafita v Plzni). Se složitějším úkolem se autoři museli vypořádat v části Literatura. Rezignovali na prezentaci odborné literatury a soustředili se jednak na historická vydání Komenského děl a na ohlas Jana Amose v české beletrii. Velmi zhuštěnou podobu měla sekce Topografie paměti, představující četnými fotografiemi i obrazy vybraná místa spojená s Komenského působením na Moravě i v zahraničí (zvláště kaple v Naardenu). Jak se Komenský stával ikonickou postavou české kultury, měnil se i jeho obraz „národního velikána“, což sledují další oddíly výstavy nazvané srozumitelně Kánony a Slavnosti a muzealizace.

Osobně mne nejvíce oslovila sekce s označením Divadlo a film, a to již proto, že tato forma odrazu Komenského postavy v dramatickém zpracování (včetně třeba loutkového divadla) není veřejnosti tolik známá. Také mne mrzí, že jsem si nestihl prohlédnout filmovou produkci, týkající se uměleckého ztvárnění Komenského života. Návštěvník výstavy si totiž mohl promítnout i dnes již klasické hrané barevné filmy, např. v titulní roli s Ladislavem Chudíkem (Vávrovo Putování Jana Amose) či se Zdeňkem Řehořem (Světlo z temnot režiséra Jiřího Bělky). Z uvedené plejády desítek divadelních produkcí (v retrospektivě od 19. století) mne potěšila i prezentace laskavého humoru Divadla

Járy Cimrmana, konkrétně mé oblíbené hry České nebe, kde se na postavě Komenského v dobrém slova smyslu „vyřádili“ v alternaci obě klíčové autorské a herecké osobnosti divadla, již zesnulý Ladislav Smoljak a Zdeněk Svěrák.

Škoda přeškoda osudovým zásahem postižené výstavy! Vynaložené úsilí by si zasloužilo větší návštěvnický dopad. Snad dojde k realizaci výstavy přímo na Komenského Moravě, možná v Uherském Brodu?

Jan Kumpere